

9. Мудрий Я. Збереження репродуктивного здоров'я старшокласників у про підготовки їх до сімейного життя / Ярослав Мудрий // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. - 2007. - Вип 22. - С. 206-211.

10. Петрова Т.В. Половое воспитание младших школьников на основе причинно-следственных связей : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. педагог. наук : спец. 13.00.01 – “Общая педагогика, история педагогики и образования” / Т. В. Петрова / Чебоксары, 2007.- 24 с.

11. Радзивилова М.А. Воспитание дошкольников в процессе полоролевой социализации: автореф. Дис. на соискание ученой степени канд. педагог. наук: 13.00.01 “Общая педагогика, история педагогики и образования” / М.А.Радзивилова. – Волгоград, 1999. – 22 с.

12. Старовойтова Ж.А. Организация процесса обучения в основной школе на основе гендерного подхода: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. / Жанна Александровна Старовойтова. – Омск, 2007. – 204 с.

13. Сысенко В. А. Устойчивость брака: Проблемы, факторы, условия / В.А.Сысенко. – М.: Финансы и статистика, 1981. - 210 с.

14. Уланова М.К. Гендерный подход в обучении иностранному языку старших дошкольников в условиях ДОУ (на материале английского языка : автореф. дис. на соиск. учен. степени педагогических наук: спец. 13.00.02 “Теория и методика обучения воспитанию (иностранному языку)” / М.К. Уланова. – Москва, 2008. – 22 с.

15. Филатова А.Ф. К вопросу о половом воспитании подростков / Александровна Филатова // Вестник МГОУ. Серия “Психологические науки”. – 2007. - № 10. – С. 85 – 90.

16. Чернышева С.В. Научно-практические основы полового воспитания девочек подростков в учебно-воспитательном процессе школы: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. педагогич. наук.: спец. 13.00.01 “Общая педагогика, история педагогики и образования” / С.В. Чернышева. – Владикавказ, 2008. – 21 с.

17. Шкіряк-Нижник З.А. Твоє здоров'я - поради лікаря [Електронний ресурс] Зореслава Антонівна Шкіряк-Нижник / Офіційний сайт Всеукраїнського Товариства "ПРОСВІТА" ім. Тараса Шевченка. – Режим доступу: http://prosvitjanyn.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=174&Itemid=76

Стаття надійшла до редакції 04.06.2010р.

УДК 37.011.3+378.14

О.І. Янкович
докторантка,
Тернопільський НПУ
імені В. Гнатюка

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті обґрунтовується виховна технологія вищої школи “Формування студентського колективу”. Аналізуються позитивні та негативні чинники розвитку студентських колективів. Показано значення діагностування у процесі реалізації технології. Визначено методики, які сприяють згуртуванню студентського колективу.

Ключові слова: освітня технологія, виховна технологія, технологія формування студентського колективу, діагностика.

В статье обосновывается воспитательная технология высшей школы “Формирование студенческого коллектива”. Анализируются положительные и отрицательные факторы развития студенческого коллектива.”

ських колективів. Показано значення діагностування в процесі реалізації технології. Определено методики, которые содействуют сплочению коллектива.

Ключевые слова: образовательная технология, воспитательная технология, технология формирования студенческого коллектива, диагностика.

The article deals with the upbringing technology of high school "The formation of student's association". Positive and negative factors of the student's collectives development have been analyzed. The sense of diagnosis in the process of technology realization has been shown. Methods which help with the student's collective grouping has been determined.

Key words: educational technologies, upbringing technologies, technology of the formation of the students' association, diagnostics.

Постановка проблеми. Формування майбутнього фахівця відбувається не тільки у процесі вивчення навчальних дисциплін, а й у виховній діяльності, яку здійснюють як викладачі, так і самі студенти. У розвитку виховних цінностей особистості все більша роль відводиться органам студентського самоврядування. Через них студенти навчаються кооперативній діяльності, вмінню поводитися з людьми, що є важливим у професійній сфері. Доведено, що легше змінити індивідів, зібраних у групу, ніж змінити кожного із них окремо. Здатність до управління і міжособистісних стосунків розвивається також через вплив студентських груп. Проте рівень їх сформованості вимагає підвищення. Зазначена проблема могла б бути вирішена завдяки обґрунтуванню технології формування колективу студентських груп.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Термін "освітня технологія" та його похідні є одними із найчастіше використовуваних у педагогічній теорії та практиці. Їх досліджували В. Беспалько, М. Кларин, А. Нісімчук, О. Пехота, І. Підласий, Г. Селевко, С. Сисоєва, І. Смолюк та інші. Проте учені не виробили загальноприйнятого категоріального тезаурусу, не досягнули єдності в обґрунтуванні теоретичних засад технологічного підходу, у зв'язку з чим технологією часто називають методики, методи або системи роботи. Термінологічні розбіжності позначилися також на трактуванні науковцями способів роботи з дітьми, які тлумачаться або як технології або як методики формування шкільних колективів.

В історії педагогічної науки та практики є достатньо розроблена теорія розвитку дитячого колективу. Основоположниками соціально-педагогічного вчення про колектив є С. Русова, С. Шацький. Ідеї А. Макаренка [6] та В. Сухомлинського [9] про етапність розвитку дитячого колективу стали методологічною основою для теоретичних та емпіричних досліджень І. Іванова, О. Лепневої [4], А. Лутопкіна [5], Є. Степанова [7], Є. Тимошко [4] тощо. Створені ними системи роботи з школярами зараз часто трактуються як технології.

Проте якщо технологія формування учнівського колективу відображена у численних дослідженнях педагогів, то спеціально обґрунтованої технології розвитку студентського колективу у наукових джерелах не виявлено. Не розроблено також виховних технологій вищих навчальних закладів, які б реалізовувалися у студентському середовищі.

Мета статті: обґрунтування технології формування колективу студентської групи.

Виклад основного матеріалу. Досягненню згуртованості студентів академічної групи приділялася вагома увага у педагогічній теорії та практиці радянського періоду (50-80 рр. ХХ ст.), що мало як переваги, так і недоліки.

Студенти залучалися до роботи з важковиховуваними дітьми, до реалізації колективних творчих справ, шоу-технологій, що відображено у наукових працях, архівних матеріалах. Зокрема, у звіті Кременецького педагогічного інституту за 1963-1964 н. р. зазначається: “Весною ц.р. студенти упорядкували міський парк, інститутські садиби та спортивні майданчики. Студенти допомогли прокласти в інституті електрокабель довжиною біля 1000 метрів і викопали для цього майже усі земляні роботи. Для проведення нової вітки водогону до корпусу у № 1 студенти I курсів прорили каналу довжиною 500 с.

Велику роботу провели студенти по благоустрою міста. Восени 1963 року і весною 1964 року студентами було посаджено 1500 метрів живоплоту. Але найбільшу роботу виконали студенти інституту під час сільськогосподарських робіт у вересні-жовтні 1963 року в Кременецькому районі. Всього працювало в колгоспах району протягом місяця 496 студентів та 32 викладачі” [1, с. 99-100].

Проте були і недоліки. Часто студентські групи мали чинити вплив на формування громадянських переконань студентів, змінювати їх життєві позиції, якщо навіть вони були правильні, але несумісні із комуністичною ідеологією. У такий спосіб правлячій Комуністичній партії легше було виховувати у стінах закладу слухняних виконавців, а не критично мислячу особистість.

На чолі академічної групи вишу у радянський період знаходилося комсомольське бюро. Воно відповідало за планування роботи і реалізацію планів. Комсомольське бюро було центром організації дозвілля. У 80-х рр. ХХ ст. стало важливим знайти таку справу для групи, яка було б свого роду її візитною карткою. Проте існувала й заідеологізованість діяльності студентів. Комсомольські комітети мали бути цільними й не допускати проявів українського буржуазного націоналізму, релігійних вірувань, сумнівів у тому, що комуністичний лад – найкращий.

Нетиповий випадок формування вірної позиції у студента, який мав небезпечні для того часу погляди (інших з подібними ідеями виключали із вишів) зафіксований у звіті Станіславського педагогічного інституту за 1957-1958 н. р.: “В листопаді 1957 року студент А.П.Зінченко написав листа секретареві ЦК КПУ тов. Кириченко, в якому взяв під сумнів політику Комуністичної партії в справі будівництва комуністичного суспільства в нашій країні і висловив свою “теорію” так званого безприватного комунізму” [2, с. 46-47]. Зрозуміло, що мислення студента було спрямоване викладачами й одногрупниками у “правильне русло”.

З утворенням незалежної Української держави у вищих навчальних закладах відбулося багато позитивних змін, зокрема, пов’язаних із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Освітньо-виховна концепція радян-

ського періоду (суспільна метатехнологія), якою було комуністичне виховання, була зруйнована, але не створена інша, адекватна умовам новоствореної держави, що негативно позначилося на виховних процесах загалом та вищих навчальних закладів зокрема. Студентська група фактично перестала бути виховним органом та центром дозвілля. Студентів не об'єднують, або об'єднують недостатньо колективні творчі справи. Зазвичай дозвілля обмежується туристичними походами. Проте важливо й те, що студенти не уміють співпереживати за невдачі своїх однокласників, а також радіти за їх успіхи.

Згідно з результатами проведеного анкетування серед студентів дванадцяти груп Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, лише одна (8,3%) із них знаходиться на високому рівні розвитку, ще 6 (50%) – на середньому, 5 (41,7%) – на низькому.

Причиною такого становища є не тільки поширення у суспільстві проявів індивідуалізму, бездуховності, які сприяють соціальній апатії студентів, а й недостатність контактування студентів із викладачами. Студенти найчастіше не вбачають у своїх наставниках людей, які б стали порадиниками у складній ситуації. Часто перевантаженість студентів обов'язковими заняттями та завданнями сприяють напруженості взаємин між двома колективами: викладацьким та студентським.

Недостатній виховний потенціал академічної групи вітчизняних ВНЗ пояснюється також євроінтеграційними процесами: у зарубіжних навчальних закладах виховний вплив групи відсутній у зв'язку із збільшенням частки дистанційного навчання. Проте, на нашу думку, використання інформаційно-комунікаційних технологій повинно актуалізувати проблему здійснення виховної діяльності студентами через недостатність спілкування, яке замінюється комп'ютером.

Аналіз наукових джерел, емпіричні дослідження дають змогу виділити етапи розвитку колективу студентської групи:

- інформаційний;
- діяльнісний;
- саморозвивальний.

Усі вони супроводжуються використанням різноманітних методик діагностування. Однією із найважливіших є початкова діагностика. Від правильності її проведення залежить планування діяльності, вибір адекватних до нахилів студентів колективних творчих справ. З цією метою використовуються адаптовані методики А. Андреева із вивчення ступеня задоволеності життям у колективі та Р. Немова із здійснення соціально-психологічної самоатестації колективу.

Враховуються результати бесід із студентами, вивчення продуктів їх діяльності, а також експертних оцінок.

На першому етапі відбувається обмін інформацією про інтереси студентів, їх місце проживання, соціальний та сімейний стан. На зібранні, яке присвячується плануванню діяльності студентів академічної групи доціль-

но також використати декілька інтерактивних методик, які сприяють кращій інформованості про особистості одногрупників: “Мій автопортрет”, “Комплімент”, “Прогноз погоди” [3; 8] тощо. У педагогічних ВНЗ такі методики варто використовувати на заняттях із “Вступу до спеціальності”, приклади методик, доцільних для майбутнього застосування у загальноосвітніх навчальних закладах.

Методика “Мій автопортрет” передбачає намалювати самих себе сконцентрувавшись на своїй неповторності та індивідуальності. Малюнок може бути гумористичний, схематичний, абстрактний тощо. Головне, щоб студенти, дивлячись на нього, могли впізнати, хто на ньому зображений. Тобто треба передусім втілювати в автопортреті свої найнеповторніші найунікальніші риси.

Методика “Комплімент” передбачає не тільки вироблення вмінь помічати позитивні риси в одногрупників, а й спілкуватися, робити компліменти, чого часто не вистачає у співрозмовників. Студенти мають зрозуміти, що широко робити компліменти має стати їх звичкою не тільки у студентській групі, а й у іншому середовищі.

На першому етапі формування колективу необхідно виробити план спільних дій. Саме відсутність планування зазвичай призводить до інертності.

На другому етапі – діяльнісному – відбувається згуртування колективу через спільні колективні творчі справи та дозвілєву діяльність. Студенти можуть спільно із викладачами або самостійно організувати туристичні походи, екскурсії у музеї, духовні центри, пам’ятні місця України брати участь у екологічних заходах міста чи області, влаштовувати вечори відпочинку, Дні іменинника тощо. Згуртуванню колективу сприяє позааудиторна робота із навчальних дисциплін. Зокрема, кафедрою педагогічної майстерності та освітніх технологій Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка під час вивчення навчальної дисципліни “Освітні технології” практикується реалізація спільного проекту студентами “Освітнє коромисло”, під час якого у гумористичній формі студенти демонструють низку життєво цінних технологій.

Доцільно також скористатися методикою “Круглий стіл із гострими кутами” [4, с. 112] та методикою “Незакінчені речення”. Методика “Круглий стіл із гострими кутами” передбачає обговорення гострих суспільних і політичних проблем та вироблення шляхів їх вирішення. Під час використання методики “Незакінчені речення” студентам пропонується завершити такі речення: “Щодня я збираюся університет, поспішаю і думаю, що...”, “Коли, прийшовши додому, я згадую прожитий день, то...”, “Шкода, що нашому університеті не можна...”. Із закінченням цих речень необхідно ознайомитися працівникам деканату з метою корегування їх діяльності.

Залежно від майбутнього фаху студенти академічної групи можуть брати участь у різноманітних громадських акціях, вирішувати назрілі проблеми міста, займатися волонтерством тощо.

Успішність формування колективу великою мірою залежить від організаторських якостей лідера студентської групи. Там, де вони недостатньо виражені, доцільна допомога викладачів.

Важливою умовою розвитку колективу є аналіз результатів виконання створених планів та корегування майбутньої діяльності.

На третьому етапі колектив розвивається відповідно до тих традицій, які створювалися протягом попередніх двох етапів. Підсумкова діагностика має показувати високий ступінь формування колективу. Як правило, на цьому етапі академічна група перебуває не раніше третього курсу.

Висновки. Сформований колектив студентської академічної групи сприяє професійному становленню майбутнього фахівця, вихованню якостей, без яких неможлива кооперативна робота. Для розвитку такого колективу варто використовувати спеціально обґрунтовану виховну технологію. Її впровадження розпочинається із діагностики стану сформованості колективу. Основними етапами технології є інформаційний, діяльнісний, саморозвивальний. Кожен етап супроводжується визначенням цілей, плануванням діяльності, аналізом результатів. Згуртуванню студентського колективу сприяє спільна позааудиторна діяльність викладачів зі студентами із дисципліни, що вивчається. Адже повноцінний розвиток студентського колективу може відбуватися тільки разом із викладацьким.

Подальші наукові розвідки необхідно проводити у напрямку обґрунтування діагностичних методик розвитку професійних, зокрема, педагогічних колективів.

Список використаних джерел

1. Звіт Кременецького державного педагогічного інституту в 1963-1964 н.р. / Державний архів Тернопільської області. Ф. Р-21, оп. 4, спр. 175. – 169 арк.
 2. Звіт про роботу інституту за 1957 – 1958 н. р. (Станіславський державний педагогічний інститут) / Державний архів Івано-Франківської області. Ф. Р-1345, оп. 1, спр. 133. – 55 арк.
 3. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения / С. С. Кашлев. – Мн. : Белорусский вересень, 2005. – 196 с. – (Педагогика, обращенная в завтра).
 4. Лепнева О. А. Классный коллектив: технология формирования : метод. пособие. / О. А. Лепнева, Е. А. Тимошко. – М. : ООО "ЦГЛ", 2005. – 128 с.
 5. Лутошкин А. Н. Эмоциональные потенциалы коллектива / А. Лутошкин. – М. : Педагогика, 1988. – 128 с.
 6. Макаренко А. С. Методика виховної роботи / А. Макаренко. – К. : Радянська школа, 1990. – 366 с.
 7. Планирование воспитательной работы в классе: Методическое пособие / Под ред. Е. Н. Степанова. – М. : ТЦ "Сфера", 2000. – 128 с.
 8. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / Олена Пометун. – К., 2007. – 144 с.
 9. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу : вибрані твори в п'яти томах / В. О. Сухомлинський. – Т. 1. – К. : Радянська школа, 1976. – С. 393–626.
- Стаття надійшла до редакції 12.06.2010р.